

Letterkundige neerlandistiek nu en in het komend decennium

Journal of Dutch Linguistics and Literature

Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde

TNTL

2

2018 | jaargang 134

Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde

Uitgegeven vanwege de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden

Deel 134 (2018), afl. 2

Uitgeverij Verloren

ISSN 0040-7550 ISBN 978-90-8704-739-9

TNTL verschijnt viermaal per jaar; een jaargang bevat ten minste 320 bladzijden.

Redactie

dr. S. Bax, dr. S. Beeks, dr. C.J. van der Haven, dr. M. Kestemont (webredacteur),
dr. P.H. Moser, dr. F. Van de Velde, dr. H. Van de Velde, dr. M. Veldhuizen,
dr. F.P. Weerman, dr. M. van Zoggel

Redactieraad

dr. B. Besamusca (Utrecht), dr. L.M.E.A. Cornips (Amsterdam), dr. P. Coutte-
nier (Antwerpen), dr. D. De Geest (Leuven), dr. R. Howell (Madison, WI), dr. M.
Hüning (Berlijn), dr. A.B.G.M van Kalmthout (Amsterdam), dr. M. Kemperink
(Groningen), dr. J. Konst (Berlijn), dr. E.J. Krol (Praag), dr. M. van Oostendorp
(Amsterdam), dr. H.-J. Schiewer (Freiburg), dr. A. van Strien (Amsterdam),
dr. M. Van Vaeck (Leuven), dr. B. Vervaeck (Leuven), dr. R. Willemyns (Brussel)

Redactiesecretariaat

Huygens Instituut der KNAW

t.a.v. dr. M. van Zoggel

Postbus 10855

1001 EW Amsterdam

redactiesecretaris@tntl.nl

Abonnementen

Regulier €60,-; studenten en onderzoekers (AIO's & OIO's) €40,-; instellingen
€90,- (telkens per jaargang, incl. verzendkosten). Abonnees buiten de Benelux
wordt €10,- verzendkosten in rekening gebracht. Losse nummers kosten €15,-.

Uitgever en abonnementenadministratie

Uitgeverij Verloren, Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum, www.verloren.nl

telefoon 035-6859856, e-mail info@verloren.nl

rekening NL44INGB0004489940

Auteursrechten

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. No part of this publication may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

JEROEN DERA, LOTTE JENSEN & JOS JOOSTEN
Woord vooraf

Het is alweer bijna vijftien jaar geleden dat *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* een themanummer publiceerde over de toekomstperspectieven van de Nederlandse letterkunde. ‘Hoe verder’, luidde de vraag die samenstellers Ernst van Alphen en Frans-Willem Korsten zichzelf en de medewerkers aan het nummer dat in 2004 verscheen, stelden. In hun inleidende artikel opperden zij dat de neerlandistiek wellicht stervende was.

Die diagnose blijkt nog niet in een overleden patiënt te hebben geresulteerd, maar het is wel goed weer eens op de gezondheid en vruchtbaarheid van het vak te reflecteren. In de afgelopen jaren is de samenstelling van het veld immers veranderd, zijn er nieuwe onderzoeksrichtingen ingeslagen en zijn de infrastructurele randvoorwaarden gewijzigd, zowel financieel als organisatorisch (nieuwe onderzoeksprogramma’s, brede masteropleidingen). Om die reden organiseerde de leerstoel Nederlandse Letterkunde van de Radboud Universiteit Nijmegen op 30 en 31 maart 2017 een congres om de balans op te maken rond de nationale en internationale letterkundige neerlandistiek. De centrale vraag was wat de huidige positie van het vak was in landelijk en internationaal perspectief, wetenschappelijk en maatschappelijk. Ook werden verschillende toekomstscenario’s geschetst.

Dit themanummer vormt de neerslag van dit congres.¹ In een inleidende bijdrage doen Lotte Jensen en Rick Honings enkele observaties op het terrein van het onderwijs, onderzoek en de valorisatie van de Nederlandse letterkunde. Daarna volgen twee korte bijdragen van Samuel Mareel en Marco Prandoni, die respectievelijk vanuit een Vlaams en Italiaans perspectief hun licht op de toekomst van het historisch letterkundige onderzoek laten schijnen. Beiden betogen dat een verbreding van het vakgebied heilzaam is, al moet de specificiteit van wat de neerlandicus kan bieden niet helemaal worden weggevlakt. Mareel laat zien dat de interactie met de beeldende kunsten van essentieel belang is om figuren als Lucas d’Heere en Joris Hoefnagel te kunnen situeren, terwijl Prandoni aan de hand van Vondels *Lucifer* op de verrijkende inbreng van nieuwe concepten en methodologische benaderingen wijst, zoals wereldliteratuur, performativiteit van cultuur en *memory studies*.

In de twee daarop volgende artikelen worden nieuwe onderzoekswegen verkend. Lucas van der Deijl en Roel Smeets laten zien welke toegevoegde waarde een digitale netwerkanalyse voor de letterkundige neerlandistiek kan hebben. Met behulp van *distant reading* brengen zij in kaart hoe de belangrijkste personages in Peter Buwalda’s *Bonita Avenue* zich tot elkaar verhouden. Ze concluderen dat een kwantitatieve benadering weliswaar niet zonder een kwalitatieve analyse kan

1 De organisatoren waren Jeroen Dera, Lotte Jensen, Jos Joosten en Sophie Reinders. Assistentie werd verleend door Lilian Nijhuis. Er werden lezingen gegeven door Frans-Willem Korsten, Marco Prandoni, Maria-Theresia Leuker, Henriëtte Louwerse, Samuel Mareel, Jeroen Dera en Kevin Absillis. Het symposium werd besloten met een paneldiscussie tussen Stephan Besser, Helmer Helmers, Liesbeth Minnaard, Saskia Pieterse en Martine Veldhuizen, onder leiding van Lotte Jensen. Lucas van der Deijl en Roel Smeets waren bereid eveneens een bijdrage aan dit themanummer te leveren.

gaan, maar dat beide elkaar kunnen aanvullen om tot scherpere bevindingen te komen. Jeroen Dera exploreert het leesgedrag van eerstegraads docenten Nederlands. De uitkomsten van zijn praktijkonderzoek wijzen uit dat hun leesgedrag nauw verknoopt is met de literaire markt en de eenentwintigste-eeuwse mediacultuur. Belangrijker nog is dat hij laat zien dat er veel te winnen valt bij onderzoek naar de wijze waarop literatuur in het middelbare onderwijs wordt ingezet. Het kan ons helpen de werelden van het middelbare onderwijs en de universiteit dichterbij elkaar te brengen.

Vervolgens is het woord aan Frans-Willem Korsten, die vertrekt vanuit de realistische constatering dat de belangstelling voor de studie Nederlands aan het verdwijnen is. Er zijn twee opties: de neerlandistiek kan fuseren met andere disciplines of ze kan zichzelf heruitvinden. Korsten ziet veel heil in die laatste optie. Dat vergt echter een denkomslag waarbij de politieke taak van de Nederlandse letterkunde serieus wordt opgevat. Wie relevant wil blijven in een snel veranderende, urbane samenleving, zal het strijdperk moeten opzoeken. Dat kan wanneer het Nederlands als een politiek trefpunt wordt gezien, een knooppunt waar alle hendaagse maatschappelijke bewegingen in samenkomen.

Jos Joosten besluit dit nummer met een pleidooi voor onderzoek naar het 'geïdealiseerde verleden' van de Nederlandse letterkunde. Juist in een periode waarin de status van literatuur in het geding is, betoogt hij, zouden we moeten bestuderen hoe die situatie ontstaan is en of het crisisgevoel daadwerkelijk iets van deze tijd is. Die zelfreflexieve houding ten opzichte van het vak en de daarin gebruikte benaderingen vormt een rode draad in dit nummer. Wie het geheel overziet, zal constateren dat de letterkundige neerlandistiek haar disciplinaire grenzen stevig heeft opgerekt. De hier bestudeerde letterkundige onderzoeksobjecten worden niet alleen vanuit de literatuurwetenschap benaderd, maar evengoed vanuit de kunstgeschiedenis, de *digital humanities*, de onderwijskunde en de politieke filosofie. Alleen al in dat opzicht is de letterkundige neerlandistiek allesbehalve stervende: door de vele manieren waarop we de Nederlandse literatuur benaderen, is de studie ernaar wellicht vitaler dan ooit.

Indienen van kopij

Kopij wordt bij voorkeur ingediend als attachment bij een e-mail. Bij toesturing via gewone post dient de kopij te worden ingeleverd op twee prints, met vermelding van het aantal woorden. Behoud altijd zelf een kopie van de kopij.

Door de redactie aanvaarde kopij geldt als definitieve tekst. Wijzigingen in de drukproeven, anders dan verbeteringen van zetfouten, kunnen de auteur in rekening worden gebracht door de uitgever.

Met het inleveren van kopij geeft de auteur toestemming voor digitale publicatie op de website van *TNTL* en van de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL).

Omvang

De maximale omvang van een artikel bedraagt 10.000 woorden, inclusief noten en bibliografie. Het artikel dient te beginnen met de titel en de auteursnaam, gevolgd door een samenvatting in het Engels van ten hoogste 100 woorden. Vermeld na de hoofdtekst het adres van de auteur. Indien gewenst kan ook het e-mailadres worden vermeld.

Een boekbeoordeling beslaat in de regel 750-1500 woorden. Deze begint met een titelbeschrijving van het besproken werk (uitgever, ISBN en prijs vermelden) en eindigt met de naam van de bespreker.

Richtlijnen voor het te hanteren verwijzingssysteem en voor de opmaak van de kopij zijn te vinden op de *TNTL*-website, www.tntl.nl.

Overdrukken

Auteurs van artikelen ontvangen een papieren exemplaar en een elektronische overdruk van hun artikel. Auteurs van een boekbeoordeling of een signalement ontvangen een elektronische overdruk van hun bespreking.

Wie het geheel overziet, zal constateren dat de letterkundige neerlandistiek haar disciplinaire grenzen stevig heeft opgerektd. De hier bestudeerde letterkundige onderzoeksubjecten worden niet alleen vanuit de literatuurwetenschap benaderd, maar evengoed vanuit de kunstgeschiedenis, de *digital humanities*, de onderwijskunde en de politieke filosofie. Alleen al in dat opzicht is de letterkundige neerlandistiek allesbehalve stervende: door de vele manieren waarop we de Nederlandse literatuur benaderen, is de studie ernaar wellicht vitaler dan ooit.

